

Soldater er farlige folk

1.5. Av Oskar Hasselknippe 12.9.47

Det er vunnet en betydelig forståelse for vårt synspunkt i Feldmann-saken, at Pedersen og Løvestad var soldater. Enkelte aviser går helt inn for de slutninger vi har trukket, mens andre nytter det som utgangspunkt til nye angrep. Men også dette siste er et betydelig framskritt i debatten, — da skulle man være langt på vei til å få folk til å forstå at det ikke var noen forbrøytelse de to karene fra Trøgstad har begått. Det kan diskuteres om det var en riktig eller gal militær handling foretatt under prekære forhold. Men forbrøytelse — nei!

Først noen ord til «Offiser» som skrev i Verdens Gang tirsdag. Han stiller problemet helt logisk. Han spør om det ikke var pliktforsømmelse at de ikke meldte fra. Etter den borgerlige straffelov kan man ikke dømmes for pliktforsømmelse i dette tilfelle. Og etter den militære lov må man i alle fall vurdere beviset. Det er mulig at Løvestad og Pedersen kunne blitt dømt for dette, selv om det nok er tvilsomt etter alt det som i retten ble holdt fram til deres unnskyldning på dette punkt.

«Offiser»s vesentlige innvending er imidlertid at de satte seg ut over «reglementet» — at de på egen hånd tiltok seg en myndighet som de ikke kunne ha som menige soldater. Man må kjenne det illegale arbeid innenfra for helt ut å forstå at «Offiser» her har satt fingeren på det som kanskje er den største forskjell mellom regulær krigføring og «illegal» hjemmefrontkamp. Det ble gang på gang under rettssaken understreket fra vitner at hjemmefrontfolk som oftest måtte handle på egen hånd — og på eget ansvar. Det var i praksis ikke meget vunnet ved at underordnede kom til sin kontakt og overlot ham sitt problem. Den overord-

nede hadde liten eller overhodet ingen mulighet for å kontrollere den framstilling som ble gitt, og var da i avgjørende grad avhengig av sin hjemmelsmanns vurdering. Særlig i 1941 og 1942 kom disse forhold klart i dagen. Forholdene innen de illegale organisasjoner ble stadig mer «regulære» etter hvert som organisasjonsapparatet ble bygd ut og sambandet til våre øverste myndigheter sikret. Men endog i slutten av okkupasjonen hadde vi en «selvstendighet» som vi på ingen måte hadde ønsket, og som måtte fortone seg som urimelig sett fra «Offiser»s synspunkt. Intet ville vært mer kjærkomment enn om vi kunne ha lastet mesteparten av vårt ansvar over på overordnede. Når man la på oss dette voldsomme ansvar, som ingen av oss hadde bedt om, skulle man vel også kunne innrømme oss en margin for feilvurderinger i våre disposisjoner som oftest måtte bygge på mangelfulle underretninger og sparsomme direktiver.

«Adresseavisen» i Trondheim vil redaksjonelt slå fast at «var de to soldater, så var de farlige soldater, ikke for fienden, men for dem de skulle verge.» — Jeg er takknemlig for at bladet stiller spørsmålet så klart — og svarer så åpenlyst galt. Det var ingen som kunne være i tvil om at Pedersen og Løvestad var meget farlige for fienden. Vitneprovene var jo en enestående understreking av deres innsats i en tid som reknes som pionértiden i de illegale organisasjoner.

Det er ikke noe nytt at soldater i krig kan være farlige, også for sine egne. Det kan sikkert finnes hopetall av eksempler fra felttoget i 1940 som viser at norske militære disposisjoner kunne ha skjebnesvangre følger for sivilbefolkningen. Har noen klaget over det — uten den nazistiske propaganda? Og når det syns å være så smått med hukkommelsen, skal jeg minne om et par ting fra okkupasjonstiden for å antyde at det var soldater med større ansvar enn Løvestad, Pedersen og jeg som ble farlige.

De husker bombeangrepet på Victoria Terrasse? Det ble skjebnesvangert for mange. Ingen har vel vært i tvil om at norske myndigheter i London eller Oslo — eller begge steder — hadde et avgjørende ord i den saken. Ingen kunne på forhånd ha noen illusjoner om at angrepet skulle kunne gjennomføres uten tap for sivilbefolkningen. Jeg har ikke hørt noen kritikk, og det ville da også være en skam og en skandale om en slik kritikk ble reist.

De husker senkningen av Tinn-sjøferjen? Her måtte det også på

(Fortsatt 6. side.)